

Rapportage erkende onroerenderfgoedgemeente

Werkingsjaar 2024

1 april 2025

Entiteit

Departement Stedelijke ontwikkeling
Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg

Contactpersoon

Mira Van Olmen

Inleiding

Op 6 april 2023 besliste bevoegd minister Matthias Diependaele dat Stad Gent vanaf 1 juli 2023 een erkende onroerenderfgoedgemeente is. Voor de aanvraag tot erkenning werkte de Stad een beleidsvisie uit, die is goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen (24/11/2022) en de Gemeenteraad (20/12/2022).

Als erkende onroerenderfgoedgemeente moet je jaarlijks tegen uiterlijk 30 april rapporteren over de uitvoering van je onroerenderfgoedbeleidsplan. Je rapporteert via BBC over de uitvoering van de acties die gekoppeld zijn aan de strategische en operationele doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan. Indien het niet mogelijk is om in BBC de rapportering voldoende te omschrijven of motiveren, kan je per mail aanvullende documenten bezorgen aan het Agentschap Onroerend Erfgoed (Agentschap OE).

Het Agentschap OE gaat na of de formele erkenningsvoorwaarden (beleidsprioriteiten) vervuld zijn. Zij doen ook een steekproef op de toelatingen en archeologienota's en kijken of ze tijdig ingevoerd zijn in de digitale registers.

We rapporteerden over onze werking als erkende onroerenderfgoedgemeente voor het werkingsjaar 2024 via BBC. Met voorliggend document gaan we iets dieper in op de uitvoering van de verschillende beleidsprioriteiten.

1. Rapportering op feedback naar aanleiding van 6 maanden erkende OE-gemeente

De Stad Gent was met 2 vertegenwoordigers aanwezig op het collectieve feedbackmoment voor erkende onroerenderfgoedgemeenten dat doorging op 2/07/2024. Uit het collectief feedbackgesprek hebben wij begrepen dat er geen specifieke aandachtspunten waren voor onze werking als erkende OE-gemeente. Het gesprek betrof vooral een uitwisseling van ervaringen en een gezamenlijke zoektocht naar oplossingen voor administratieve knelpunten.

Daarnaast ontving het College van burgemeester en schepenen op 22/07/2024 een schrijven van het Agentschap OE over onze rapportage over het werkingsjaar 2023. Uit dit schrijven nemen we als aandachtspunt mee dat de Stad Gent moet waken over haar voorbeeldfunctie over het duurzame behoud en beheer van het onroerend erfgoed in haar eigendom of onder haar beheer. We rapporteren over onze acties in het kader van deze voorbeeldfunctie onder punt 2.3.

2. Rapportering per beleidsprioriteit

2.1. Integraal en geïntegreerd erfgoedbeleid (OEVBP01)

Binnen Stad Gent is er een **continue samenwerking** over diensten en departementen heen wat betreft de zorg voor en het onderhoud van onroerend erfgoed binnen de Stad. Dit zowel op beleidsniveau als op projectniveau.

Zo zijn er interne afsprakennota's over de integratie van het advies vanuit erfgoed in vergunningen die de Stad zelf uitreikt; wordt de Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg betrokken bij stadseigen projecten met erfgoedwaarden en bij het opmaken van plannen en programma's waarbij beschermd en/of geïnventariseerd erfgoed betrokken is.

Een selectie uit de **stedelijke projecten en programma's** die integraal en geïntegreerd werden opgenomen in 2024:

- Project Gent Spoort
- Citadelpark en de gebouwcluster
- Ontwikkeling van de Arsenaalsite
- Ontwikkeling politiesite Ekkergem
- Masterplan Watersportbaan
- Heraanleg Appelbrugparkje
- Heraanleg Volmolenstraat

Heraanleg Volmolenstraat: integratie dekstenen voormalige stuw Paddegat in nieuwe aanleg

Op niveau van het Departement Stedelijke Ontwikkeling (DSO; waar de dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg deel van uitmaakt) heeft in 2024 een interne proces gelopen om binnen DSO meer samenwerking te krijgen op voorheen eerder dienstdoelstellingen. Deze doelstellingen zijn nu departementaal verankerd waardoor het draagvlak en de samenwerking om deze te behalen veel groter geworden is. **Erfgoedbeleid** en bij uitbreiding **al het andere beleid binnen DSO** wordt daardoor **meer integraal en geïntegreerd benaderd**. Het werken aan deze doelstellingen doen we conform de waarden van ons departement, m.n. samen, betrouwbaar en deskundig.

2.2. Lokaal draagvlak ontwikkelen en het lokaal erfgoedveld betrekken (OEVBPO2)

2.2.1. Lokaal erfgoedveld betrekken

De oprichting en samenstelling van de **Adviesraad Onroerend Erfgoed** (Adviesraad) werd door de gemeenteraad van de Stad Gent goedgekeurd op 23 oktober 2023. Bij collegebesluit van 22 februari 2024 werden de voorzitter en secretaris benoemd. De Adviesraad kwam in 2024 6 keer samen; zij formuleerden 3 adviezen:

- Advies over het Masterplan Kuip
- Advies over Gent Spoort
- Advies over de inventarisatie van het funerair erfgoed

Daarnaast werkten zij mee aan de gezamenlijke aanbevelingsnota van alle adviesraden in Gent aan het nieuwe bestuur 2025-2030.

De Adviesraad heeft een [eigen pagina](#) op de website van Stad Gent. De adviezen van de Adviesraad zijn via deze pagina voor iedereen raadpleegbaar.

2.2.2. Lokaal draagvlak via financiële ondersteuning

Gentenaars ontvangen een **subsidie voor de restauratie van een gevel met erfgoedwaarde**. Hiermee kunnen de gevels en bedaking van deze panden worden gerestaureerd en terug hun oorspronkelijk uitzicht krijgen. In 2024 werden 4 aanvragen voor een totaalbedrag van 129 428,9 euro goedgekeurd.

Gentenaars die een **graf met erfgoedwaarde restaureren** kunnen daarvoor een **subsidie** krijgen van Stad Gent. In 2024 werden 2 aanvragen voor een voor de restauratie van waardevol funerair erfgoed toegekend; dit voor een totaalbedrag van 4097,2 euro.

De **Gentse Vereniging voor Stad, Archeologie, Landschap en Monument** is een erfgoedvereniging in Gent. Zij heeft tot doel het coördineren en organiseren van allerhande activiteiten in verband met archeologie, landschap, monument (gebouwen met erfgoedwaarde) en het onderzoek, het behoud, de restauratie, de herbestemming, de ontsluiting en alle mogelijke facetten die hierbij aansluiten. Het werkgebied is Groot Gent en omgeving. Ook in 2024 ontving de GVSALM van de Stad Gent een **subsidie van 4068 euro** ter ondersteuning van haar werking.

2.2.3. Lokaal draagvlak via publiekswerking

De Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg zet heel erg in op **publiekswerking** in functie van het verbreden van het draagvlak voor erfgoedzorg.

Impressies publiekswerking 2024

Archeologische Nieuwjaarslezing & Voorjaarslezingen

Zo organiseert de dienst jaarlijks 4 gratis lezingen. Een Nieuwjaarslezing, bij het begin van het jaar, waar steeds een archeologisch onderwerp met een sterke link naar de geschiedenis van de Stad, aan bod komt. Daarnaast zijn er 3 lezingen in het voorjaar die een voor de Stad actueel erfgoedthema- of dossier belichten.

We organiseerden in 2024 een Nieuwjaarslezing (toen nog Raveschotlezing) over 'Amandus en de kerstening van Gent' voor 160 bezoekers.

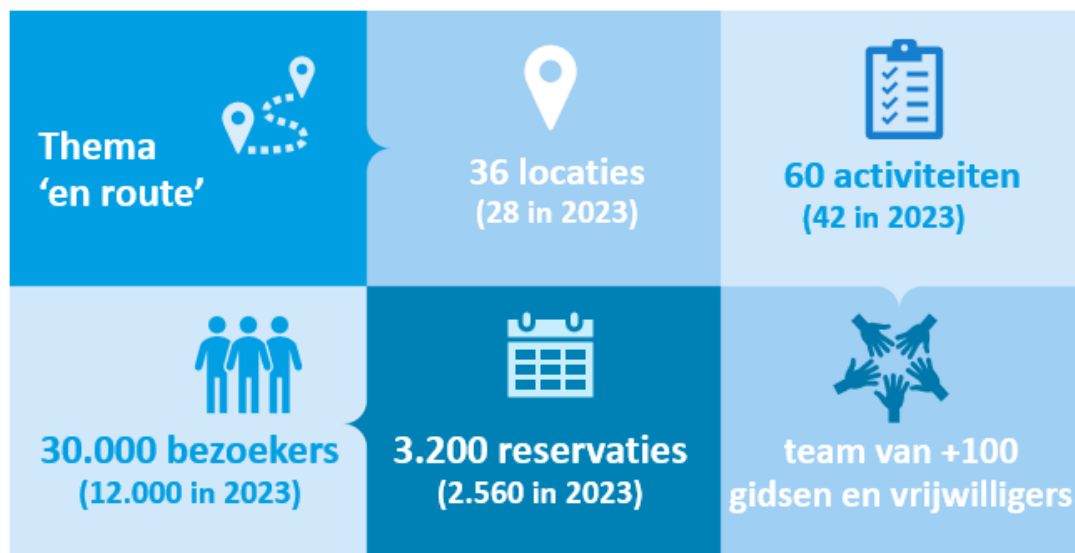
Daarnaast waren onze drie voorjaarslezingen van 2024 samen goed voor 920 bezoekers. De onderwerpen waren:

- Zondagvoormiddag 25/2, NTGent: De veeartsenijschool
- Zondagvoormiddag 24/3, NTGent: Arsenalsite
- Maandagavond 29/4, Minard: Het stadhuis van Gent

Op **Erfgoeddag** (zondag 21 april) organiseerden we een lezing binnen het thema Thuis met als titel 'Een middeleeuwse thuis'. In enkele korte lezingen werden verschillende types middeleeuwse huizen belicht.

Tijdens de **Archeologiedagen** op zondag 26 mei was iedereen welkom in het archeologisch depot in De Zwarte Doos te Gentbrugge voor een zeefmarathon. Bovendien was het archeologisch depot open voor rondleidingen samen met de depotbeheerder.

Op zondag 8 september 2024 nam Stad Gent deel aan **Open Monumentendag** met als thema 'En Route'. We stelden als Stad 36 locaties open, organiseerden 60 activiteiten en zetten meer dan 100 gidsen en vrijwilligers in. Het programma van Stad Gent klokte af op 30 000 bezoekers.

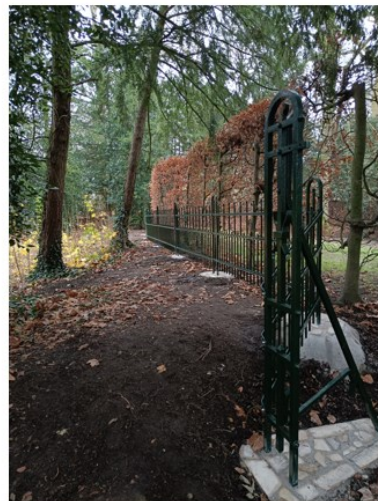

2.3. Voorbeeldfunctie in de zorg voor onroerend erfgoed (OEVBPO3)

De Stad Gent rondde in 2024 verschillende onderhouds- en restauratiedossiers voor beschermd erfgoed en vastgestelde inventarisitems in eigendom af en startte er ook enkele nieuwe op. Concrete dossiers zijn:

- Restauratie Designmuseum
- Restauratie Materniteit Bijloke
- Dakrestauratie koetshuis Claeys – Bouuäert
- Restauratie watertorens Kattenberg
- Restauratie conventiegevel Kraanlei nr. 1
- FNO, restauratie oostelijke en westelijke katoenloods
- Restauratie poortgebouw Tuin van Kina
- Dakrestauratie Sint-Jozefkerk
- Dakwerken St-Antonius-Abtkerk
- Dakwerken Rabottorentjes
- Restauratie begijnhofkerk Onze-Lieve-Vrouw Ter Hoye
- Dakrestauratie Caermersklooster
- Restauratie brug Maaltebruggepark
- Restauratie hekwerk amfitheater Citadelpark
- Onderhoudswerken en stabiliteitsingrepen Drongenhofkapel
- Restauratie schrijnwerk en pleister achtergevel – Hotel Vanderhaeghen
- Restauratie Groot Vleeshuis
- Restauratie inkomportaal en deel van de toren – St-Michielskerk

Restauratie hekwerk amfitheater Citadelpark

Er werden in 2024 in totaal voor 23 beschermde gebouwen of sites inspectierapporten bij Monumentenwacht aangevraagd.

Voor het **funerair erfgoed** werden volgende restauratiedossiers afgerond of opgestart:

- Restauratie van 60 individuele graftekens op de Westerbegraafplaats;
- Restauratie van verzakte boordstenen van 56 graftekens op de Westerbegraafplaats;
- Restauratie van de graftekens Vincent en Delecroix op de Westerbegraafplaats;
- Restauratie grafteken De Causemaeker op de begraafplaats van Afsnee;
- Restauratie van een grafteken op begraafplaats van Vroonstalledries;
- Opstart restauratie hekwerk en oorlogsmonument op de begraafplaats Vroonstalledries.

Restauratie funerair erfgoed Westerbegraafplaats

Voor de begraafplaatsen werden er in 2024 6 inspectierapporten bij monumentenwacht aangevraagd.

Via het raamcontract werd door het archeologisch bureau RAAP voor de stedelijke bouwprojecten het nodige archeologisch vooronderzoek opgenomen. Waar nodig werden de vervolgonderzoeken uitgevoerd via aparte aanbestedingen aan archeologische bureaus. De **kwaliteit** van zowel het **vooronderzoek**, als **vervolgonderzoek** wordt **bewaakt** vanuit de Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg.

In september 2024 werd het **Masterplan Historische Patrimonium Kuip** opgeleverd. In het college van 10 oktober 2024 nam het toenmalige Gentse Stadsbestuur acte van de studie. Het is aan het nieuwe bestuur om met dit strategisch beleidsdocument verder aan de slag te gaan. Via een [webpagina](#) zijn de resultaten van het Masterplan raadpleegbaar voor elke Gentenaar.

In het verleden hebben we te vaak ad hoc beslissingen genomen rond ons publiek historisch patrimonium in de Kuip. De heldere visie uit dit masterplan geeft mee richting aan herbestemming, medegebruik, nodige restauraties, investeringen, subsidieaanvragen en meer.

Peter Vanden Abeele, Gents Stadsbouwmeester

De stad Gent is eigenaar van een 600 tal gebouwen, waarvan meer dan een derde erfgoedwaarde hebben, de helft van deze gebouwen heeft een beschermd statuut. Afgelopen legislatuur maakte de dienst FM een **'erfgoedplan'** op. Dit instrument geeft aan waarop de Stad extra kan inzetten **in functie van de instandhoudings- en onderhoudsplicht**; alsook wat er moet gebeuren om ons erfgoed klaar te maken voor de toekomst. Het erfgoedplan adviseert per gebouw acties die kunnen gaan over onderhoud, de opmaak van beheers- en masterplannen, ontwerp tot effectieve restauratie.

2.4. Expertise en gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed (OEVBPO4)

De Stad Gent beschikt over alle nodige expertise om haar beleidsvisie voor onroerend erfgoed uit te voeren. Het gaat daarbij om expertise op het vlak van archeologie, monumentenzorg, landschapszorg en funerair erfgoed.

Bij besluit van 13 juni 2024 stelde het college van burgemeester en schepenen 6 personeelsleden van de Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg aan als gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed.

Voor het begeleiden van erkende archeologen bij het uitvoeren van hun onderzoek en het controleren van het correct toepassen van de Code van Goede Praktijk en de regelgeving archeologie, brachten de beheerarcheologen van de Stad 15 bezoeken aan verschillende (vooronderzoeken) in de Stad. We ontvingen 12 meldingen van (voor)onderzoeken met ingreep in de bodem; 8 sites werden bezocht waarvan enkele meerdere keren.

Sinds 1 juli maakt de Stad gebruik van haar bevoegdheid om zachte handhaving voor Onroerend Erfgoed in te zetten. Tussen 1 juli 2024 en 31 december 2024 werden 4 raadgevingen en 1 aanmaning verstuurd.

2.5. Beslissingen en adviezen (OEVBPO5)

2.5.1. Archeologienota's en nota's

Tussen 1 januari 2024 en 31 december 2024 nam het college van burgemeester en schepenen van de Stad Gent:

- akte van 68 archeologienota's en 22 nota's;
- akte met voorwaarde van 1 archeologienota;
- geen akte van 10 archeologienota's en 2 nota's.

Alle beslissingen werden meegedeeld aan de betrokken erkend archeoloog en opgeladen in de digitale registers van de Vlaamse Overheid.

Tot slot werd van 5 archeologienota's stilzwijgend akte genomen.

We zetten als Stad Gent in op nazicht van alle archeologienota's. Om een snelle aktename en dus doorlooptijd voor de aanvrager te verzekeren, bezorgen we de erkende archeoloog op vraag een préadvies.

Tussen 1 januari 2024 en 31 december 2024 verleenden we 28 préadviezen op vraag van erkende archeologen die belast waren met het opmaken van een (archeologie)nota.

2.5.2. Toelatingen beschermd erfgoed

Tussen 1 januari 2024 en 31 december 2024 verleende het college van burgemeester en schepenen van de Stad Gent:

- 66 toelatingen voor werken aan beschermd erfgoed;
- 131 toelatingen onder voorwaarden voor werken aan beschermd erfgoed;
- 6 gedeeltelijke toelating voor werken aan beschermd erfgoed;
- 13 weigeringen voor werken aan beschermd erfgoed;

Alle beslissingen werden meegedeeld aan de aanvrager en opgeladen in de databank van toelatingen en adviezen.

Daarnaast werden 14 aanvragen toelating ontvangen die nadien werden ingetrokken of via een andere procedure moesten verlopen.

2.6. Inventariseren en inzetten van instrumenten voor een duurzaam behoud en beheer (OEVBPO6)

In opvolging van de bepalingen in het Decreet (2004, art. 26) en het Besluit op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (2004, art. 46-48) heeft de Stad Gent de inventaris opgemaakt van het lokaal funerair erfgoed op de Zuiderbegraafplaats te Gent. Het gaat om een lijst van 224 graftekens met vervallen concessie en een lijst van 106 graftekens met lopende concessie van graftekens met een artistieke waarde, graftekens met een historisch-architecturale waarde en graftekens die de rustplaats zijn van een persoon van (boven)lokaal belang. Op 28 november 2024 heeft het college van burgemeester en schepenen deze inventaris van de waardevolle graftekens goedgekeurd, met het engagement deze graftekens gedurende 50 jaar te bewaren.

Lokaal funerair erfgoed Zuiderbegraafplaats

Graftekens circusfamilies

Grafkapel Fournier-Peters

Grafteken Verdonk

In oktober 2024 hadden we een **kennismakingsgesprek** met het Agentschap Onroerend Erfgoed om inzicht te krijgen in de **onboardingsprocedure** in functie van het actueel houden van de inventarissen en het gebruik van het platform van de Vlaamse Overheid. Voorlopig is de onboardingsprocedure niet doorlopen, maar het is wel de bedoeling dit in 2025 te doen zodat we de vastgestelde inventaris in Gent actueel kunnen houden. Panden waarvan de intrinsieke erfgoedwaarde aangetast is kunnen zo geschrapt worden uit de lijst. Afhankelijk van de beleidskeuzes in de nieuwe legislatuur biedt dit ook de mogelijkheid de inventaris uit te breiden en te verfijnen.